

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Alex. a III. Gradensi Patriarchæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

*Injuncti homines introducunt, exquirendi aliqui
arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quin-
quentij jaceant, secundum gradus poenitentia defini-
tos. Vbi Balsamon notavit, per expiationem sig-
nificari morborum arte magica propulsiorem ab
his, qui se ob maleficium vexari predicabant.
Profertur & idem canon à B. Basilio epist. 3, ad
Amphiloch. can. 83. & variè citatur à Burchardo
lib. 10. cap. 5. Ivone p. 2. cap. 2. Martino Brachar.
can. 17. sua collect. Rabano in poenit. cap. 23. addit. 2.
ad capitul. can. 18. Unde constat, quod licet
Constantinus adhuc non plenè in rebus religio-*

*nis Catholice instructus permiserit maleficiis uti
ad expiationem morbi, vel avertendas tempesta-
tes; tamen Ecclesia, quæ omnem idololatriæ spe-
ciem magno odio prosequitur, etiam in his casti-
bus maleficiis uti omnino prohibuit, & per con-
sequens nec furti exquirendi causâ astrolabium
permisit, cap. non liceat 26. q. 5. cap. admoneant 26.
q. 7. plura adducit Hothomanus consil. 99. num. 3.
& correctam esse dictam legem 3. per legem se-
quentem, docuerunt Balsamon in nomocan.
Phocij, tit. 9. cap. 25. Filelacus in cap. 1. de offic. ordin.
§. 10.*

CAPUT II.

Alex. ^a III. Gradensî Patriarchæ.

EX tuarum tenore litterarum accepimus, quod V. Presbyter lator presentium ju-
venili levitate usus cum quodam infami ad privatum locum immundum spiritum
invocaturus accessit. Unde tu eum, quia propter hoc infamia laborat, & facis
nus publicum, & notorium erat, ab officio, & beneficio ecclesiastico suspendisti. Ip-
se autem coram nobis viva voce proposuit, quod non ea intentione, quod invoca-
ret demonium, ierat: sed ut inspectione astrolabii furtum cujusdam Ecclesiæ posset
recuperare. Unde licet hoc ex bono zelo, & ex simplicitate se fecisse proponat; id
tamen gravissimum fuit, & non modicam maculam peccati inde contraxit. Et quo-
niam tutius est in dexteram, quam in sinistram; & in misericordiam, quam in severi-
tatem declinare: ipsum f. t. duximus remittendum, monentes, atque mandantes, ut
sibi infra septem dies post harum susceptionem litterarum Ecclesiam cum universis ab-
latis restituas, & talem ei pro expiatione illius delicti poenitentiam imponas, quod per
annum, & amplius, si tibi visum fuerit; ita tamen, quod biennium non excedat, eum
ab altaris ministracione præcipias abstinere, & ex tunc liberum sit ei sacerdotale officio
um exercere.

NOTÆ.

1. a **G**radensî. Ita etiam legitur in prima col-
lectione, sub hoc tit. cap. 3. De hoc Patriar-
cha nonnulla adduxi in o. ex literis 29. de offic. deleg.

COMMENTARIUM.

2. **C**irca furta inquirenda non minori superstitione,
quàm circa futura prænoscentia usos
fuisse tum Gentiles, tum Christianos constat:
nam apud Romanos res furtiva requirebatur in
domo aliena per lancem, & licium; unde furtum
conceptum dictum fuit, de quo in §. furtum, In-
stit. de obligat. que ex delict. Et quamvis Petrus
Pith. lib. 1. advers. cap. 1. post Festum credat lance
usum fuisse perquisitorem furti, ne matronarum
ipsius domus, & virginum verecundia læderetur,
quia ea tectus perquisitor domum ingrediebatur;
quod merito dubitavit Scaliger, quomodo fieri
posset: quare Cuiacius ad l. 6. & 7. ff. famil. ercisc.
rectè notavit, lancem non opponi oculis solitam
fuisse, sed in ea ferri præmium indicij; verius ta-
men est adeo licii discoloribus lancem tenenti-
bus, & ad quædam verba prolata se circumagenti-
bus veteres detulisse, ut furra quæ ea ratione con-
ciperentur, hoc est detegerentur, inter manifesta
numerarent: inerat enim olim tam in lance,
quàm licio superstitione; & utrumque incantationi-
bus, & sortilegis serviebat. De licio notum est ex
Ovidio lib. 2. Fastor. unde Plinius lib. 28. nat. hist.
cap. 2. in illis verbis: *Vestales nostras hodie credimus*
D. D. Gonz. al. in Decretal. Tom. V.

*nondum egressa urbe mancipia fugitiva retinere in
loco precatione. Emendat Pignorius in tractatu de
servis, cap. 16. & legit, Licio precationis. De lance
idem probat Balsam. in can. 61. Synodi 6. nota-
runt Cironius in præfati. Basil. Legion. q. 2. scho-
last. in can. 4. Concilij Altijsiod. Etiam veteres ab o-
modo furem perquirebant, torte videlicet ex pa-
ne confecta, ut probat Martin. Delrio lib. 4. dis-
quisit. magicar. cap. 2. q. 2. sect. 1. ubi adducit illud
Horatii epist. ad Fuscum.*

Atque sacerdotis fugitivus liba recuso

*Et ait: Cum in servis furti suspicio habetur, ad sacer-
dotem ducuntur, qui crustam panis carmine infectâ
dat singulis; que cum hæserit gutturi, manifesti furti
reum asserat. Notavit etiam Basiliius in d. can. 4.
Concilij Altijsiod. Unde etiam in Ecclesia olium
usum fuit requirendi furta per Eucharistiam, cap.
sæpe 2. q. 5. ubi ex Concilio Vormaciensi ita ca-
vetur: Sæpe contingit, ut in monasteriis furta perpe-
trantur, & qui hæc committant, ignorentur: idcirco
statuimus, ut quando ipsi fratres de talibus se purgare
debuerint, Missa ab Abbate celebretur, vel ab ali-
quo cui ipse Abbas præceperit, presentibus fratribus;
& sic expletâ Missa omnes communicant in hæc
verba: Corpus Domini sit mihi ad probationem odij.
Illustrat Theophil. in oprob. de calumn. sect. 3.
cap. 2. quest. 3. Grethlerus de cruce lib. 2. cap. 21.
Hothomanus de feud. cap. 44. Lindenbrog. in
glossar verbo In dicitum, Martin. Delrio lib. 4. dis-
quisit. magicar. cap. 4. q. 3. sect. 2. Sanchez lib. 2. in
Decalog. cap. 34. num. 13. Item & fur detegeratur
per sortem, ut ex Concilio Hibernensi refert*

K k 2

Egber.

Egbertus Archiep. Eboracen. in excerptis, can. 73. ibi: *Si quis furatus fuerit pecuniam ab Ecclesia, mitatur fors, ut aut illius manus abscindatur, aut in carcerem mittatur, diu jejunans, & gemens, & redat integrum quod abstulit, aut peregrinus abiciatur, restituat duplum.* Ullitator tamen, nec adhuc nostris sæculis omnino apud homines sceleratos, seu ignaros inuitata fuit inquisitio furti per inspectionem astrolabij, id est sicum stellarum, & observationem motuum ipsarum, dum furtum commissum fuit. Fuerunt enim plures ex Philosophis, & Medicis, qui omnes humanas operationes tribuunt stellarum influentiis, immò & eas illo miro ordine collocatas asserunt, ut earum aspectu omnia futura prodantur, & tanquam in libro legantur, ut docuerunt Cardanus lib. 1. 4. de varietate, cap. 68. Bernardus Bafin. de arte magic. Nicolaus Tribet, de fato. Iacob. Scol. in applicat. astrolog. ad medic. Lucius Belancius in q. de astrolog. & alij relati à Pellicer. in notis ad Gongoramus, in fabula Pyrami; qui malè pro sua sententia adducunt D. Augustinum lib. 2. cap. 21. contra Manicheos, ibi: *In illa perspicuitate corporum celestium non omnes anima nostra motus ita latere, ut non aliquando se quis in facie, & oculis exerat.* Verùm hæc sententia omnino damnata est, & etiam astrologia iudicialia improba, tam in sacra pagina, quam in utroque iure, civili, & canonico: & in sacra Scriptura cap. 19. Levit. Deuteron. cap. 18. Isaia cap. 47. Sophonie cap. 1. Ieremia cap. 10. Sapientia cap. 9. lib. 1. Regum, cap. 28. lib. 4. cap. 23. D. Paulus ad Galatas cap. 4. Iure canonico in cap. illud 6. cap. sed & illud 9. 26. q. 2. cap. consulti, cap. sciendum, cap. igitur, 26. q. 3. cap. non statim, cap. non licet, 26. q. 5. cap. legimus, §. sed contra, cap. qui de mensa 11. 37. dist. cap. infames 17. 6. q. 1. Iure civili, l. 4. C. de malef. l. 6. eod. tit. l. 1. §. medicos, l. faccularij, ff. de extraor-

din. crimin. l. 4. §. 1. ff. famul. exco. l. 15. §. si quis astrologos 13. ff. de iniur. Paulus lib. 5. sentent. tit. 21. & tit. 23. Novella 63. Leonis. l. nemo, C. de Episc. aud. Iure Regio leg. 1. tit. 27. partit. 3. l. 5. tit. 1. lib. 8. recopil. & improbarunt Sanctus Cyrillus homil. 14. in Pascha, Theodoretus 9. 15. in Genesim, Ambrosius lib. 4. hexaem. cap. 4. D. Augustin. lib. 4. de civit. Dei, ex cap. 1. usque ad 12. & lib. 2. de doctrin. Christ. cap. 21. & alij Ecclesie Patres, quos congerunt Pellicer. ubi supra, Kochier in face hist. cent. 2. cap. 29. P. Pinto in spicileg. tract. 1. cap. 14. & 19. Thomas Braduar lib. 2. de causa Dei, cap. 3. & lib. 3. cap. 12. Picus Mirandul. & Bulengerus lib. 2. de divin. Suarez tract. 3. de relig. lib. 2. cap. 11. Sanchez lib. 2. summa, cap. 38. a num. 27. Salas in 1. 2. tract. 5. dist. 2. & de hujusmodi astrologia in perquirendis rebus amittis loquuntur canones 23. Concilij Ancyr. Qui divinationes expetunt, & mores Gentilium subsequuntur, vel in domos suas hujusmodi homines introducunt exquirendi aliquid arte magicâ, &c. & 15. Synodi 6. Trul. Et hodie in sanctæ Inquisitionis Tribunalibus proceditur ex Bulla Sixti IV. contra proficentes astrologiam iudicialiam. In presenti autem textu per annum tantum suspenditur clericus per astrolabium furtum requirens, quia non ex dolo, sed ex simplicitate fecit; alioquin ab omni ordine sacro deponendus erat, beneficio privandus, & in monasterium penitentia peragendâ causâ detrudendus erat, cap. si quis Episcopus 26. q. 6. docuerunt Balboa in cap. 3. de re iudic. num. final. Abbas in presenti, num. 4. Gillandus de sortileg. q. 11. num. 3. Raphaël à Torre 2. 2. q. 96. art. 4. & hodie qui hoc facit, etiam bonâ fide, penâ arbitrariâ punitur. Abbas in cap. 1. hoc tit., Gillandus de sortileg. q. 11.

CAPUT III.

Honorius III. Capitulo^a Lucanensi.

Ecclēsiā vestra nuper Episcopo destitutā, sicut comperimus, convenientes in unum, ut de futuri tractaretis^b electione Pontificis, circa modum electionis diversos incipientes habere tractatus, unum tandem elegistis ex vobis per sortem, qui tres elegit auctoritate vestra, per^c quos vice omnium Lucanensi provideretur Ecclesie de Pastore, quorum duo tertium^d Magistrum Ricardum scilicet elegerunt, quod expressè licebat eisdem secundum traditam^a vobis omnibus potestatem. Procuratoribus igitur vestris super his in nostra presentia constitutis, nos tali examinato processu, licet notā non careat, quin immò multa reprehensione sic dignum, quòd fors in talibus intervenit: propter prerogativam tamen morum, & literas Magistri R. concanonici vestri, in quem vota vestra Ecclesia vestra proficiendum Episcopum concurrerunt, & affectionem, quam ad eandem habemus Ecclesiam, electionem celebratam de ipso ad gratiam^e confirmationis admittimus, sortis ulum in talibus perpetuā prohibitione damnantes.

NOTÆ.

^a *Lucanensi.*] Ita etiam legitur in quinta collectione, sub hoc tit. cap. unico. De Ecclesia Lucanensi, seu Lucensi Italiae egi in c. 18. de prescrip.
 ^b *Electione Pontificis.*] Nam his temporibus Honorij III. electio Episcoporum spectabat ad Canonicos Ecclesie vacantis, ut adductā temporum serie, & distinctione probavi in cap. 2. de elect.
 ^c *Per quos vice omnium.*] Triplex est eligendū

modus, per scrutinium videlicet, compromissum, & inspirationem c. quia propter, de elect. late probant Petrus Greg. de elect. cap. 3. Azor p. 2. insit. 6. c. 14. Iul. Labor. de elect. tit. 4. c. 21. Præfens textus spectat ad secundum modum electionis, per compromissam videlicet, quæ celebratur cum uni videlicet, vel pluribus eligendi potestas committitur, c. sacrosancta de elect. quorum iudicio standum omnino est, nisi indignū eligant, c. causam 8. de elect. ubi probavi. Ad hanc electionis modum pervenitur maximè cum